

ÖĞRENMEDE DUYULAR VE ALGI

-
- Bebekler doğdukları andan itibaren duyularıyla her türlü uyarıcıyı alma ve karşılık verme eğilimindedirler.

Öğrenme → çevresel uyarıların duyu organları vasıtasıyla alınarak, beyin hücreleri arasında sinaptik bağlantıların kurulması süreci

Bilgi → duyumlar → zihin → anlamlandırma/kavrama → **öğrenme**

Erken dönemde sağlanan duysal deneyimler yaşam boyu gerçekleştirilecek tüm öğrenmelere temel oluşturur.

Duyu → merkezi sinir sistemi yoluyla çevreden alınan uyarıların anlamlı bir şekilde dönüştürülerek eyleme dönüşmesi

Görme duyusu ve algı

- ▶ Görme duyusunun öğrenme üzerindeki etkisi %75 olarak ifade edilmektedir.
- ▶ Görme duyusu yoluyla elde edilen verilerin algılanması ve yorumlanması sonucunda *görsel algı* meydana gelmektedir.

Görsel algı → görsel uyarıcıları fark etme,
uyarımların ayrımını yapabilme
önceki yaşantılarla ilişkilendirmek suretiyle bu uyarıcıları deşifre edebilme

Görsel algı alanları:

- Göz-motor koordinasyon
- Şekil-zemin ayrımı
- Şekil sabitliği
- Mekan ile konumun algılanması
- Mekan ilişkilerinin algılanması

❑ **Göz-motor koordinasyon:** Görme duyusuyla uyarıcıları alma, ayırt etme, daha önce öğrendiklerini hatırlama, bedeninin gerekli kısımlarının hareketiyle uyarıcıya tepki gösterme yeteneğidir.

-yürüme, koşma, düğme ilikleme, bilgisayar kullanma, boyama,

-makasla kesme, yemek yapma, yazma, el-yüz yıkama vb. beceriler

El-göz koordinasyonu da bu kapsamda ele alınabilecek önemli bir beceridir.

- kalemi doğru tutma,

-kalemin kontrolünü sağlayarak belirli aralıklar arasında harfleri doğru yapıda ve uygun büyüklükte yazma

❑ **Şekil-zemin ayrımı:** İnsan algılama sistemi, şekille zemin arasında bir ayırım yapar. Ön planda şekil vardır, dikkat ona odaklanır. Zemin ise arka planda kalır ve bireyin algı alanına girmez. Şekil-zemin ayrımı görsel olarak önemli olana yönelme becerisidir.

-çocuğun yazıyı/şekilleri zeminden ayırt edebilmesi,

-çok fazla yazı/görselin bulunduğu bir sayfada bir sözcüğü/görseli fark edebilmesi

❑ **Şekil sabitliği:** Nesnelerin konumu, büyüklüğü, rengi değişse bile, şekillerinin değişmediğinin kavranmasıdır.

-Bir nesne uzaktayken, yakındaki haline göre daha küçük görünür. Ancak şekil sabitliğine sahip bireyler nesnenin gerçek boyutunu bilir.

-Şekil sabitliği konusunda zorluk yaşıyan çocuklar, rengi, büyüklüğü ve bulunduğu ortam değiştiiğinde şekilleri, sayıları, harfleri tanımada sorun yaşarlar.

❑ **Mekan ile konumun algılanması:** Bir nesnenin mekan ile konum ilişkisinin anlaşılmasıdır. Çocuklar, önce kendilerinin içinde buldukları konumu fark eder, sonra çevresindeki nesnelerle kendisi arasındaki ilişkileri fark eder. Bu algısal beceri yönlerine ilişkin kavramların anlaşılmasını sağlar.

- iç, dış, yukarı, aşağı, önünde, arkasında, arasında, sol, sağ vb

-mekan ile konumun algılanması yazı yazma için de önemlidir.

-harflerin yan yana, eşit aralıklarla dizilmesi, çizgiye değmesi, kuyrukların aşağı doğru uzaması vb

-çocuğun su içmek için koridordaki su otomatına gidip, kaybolmadan sınıfa geri dönmesi

❑ **Mekan ilişkilerinin algılanması:** iki ya da ikiden fazla nesnenin bireyle ve birbirleriyle ilişkilerinin algılanması

- İpe boncuk dizebilen bir çocuk, hem ipe boncuğun ilişkisini, hem de her iki nesnenin kendisiyle olan ilişkisini algılayabilir.

Renk Algısı → rengin değişmezliği

-göz ve beynin bir yeşil elmanın rengini aydınlatma koşullarına göre farklı algılamasına rağmen, elmanın yeşil olarak istikrarlı kalması

Derinlik Algısı → Nesnelerin birbirleriyle ilişkileri, uzaklık, yakınlık ilişkisi özellikle okumayı öğrenme sürecinde çocuğun bulunduğu mesafeden öğretmeni, gösterdiklerini, tahtayı, eğitim materyallerini görebilmesi ve takip etmesi açısından önemlidir.

Hareket Algısı → En temel algıdır.

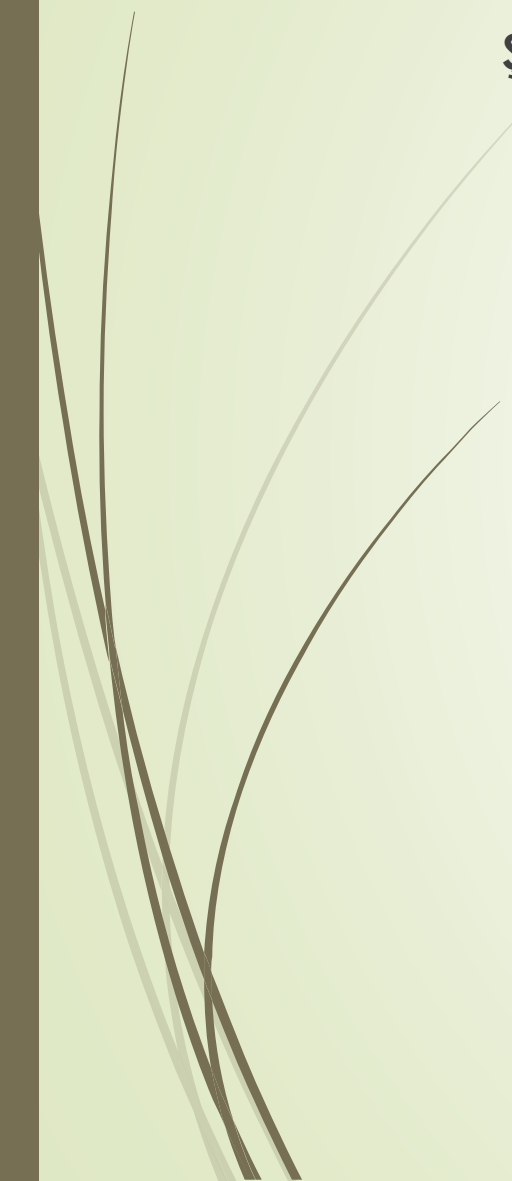
-el fenerlerinin üzeri renkli jelatinlerle kaplanıp ışık oyunları oynanabilir.

-duvara gerilen ipe asılı oyuncaklar hareket ettirilirken, ışıkla oyuncağı yakalama oyunu oynanabilir.

-bahçede yere yatılıp, bulutların hareketi, uçan kuşlar izlenebilir.

Şekil algısı → karmaşık bir desen içinde istenen nesneyi bulma (şekil-zemin ilişkisi)
belli sayıdaki nesnelere gruplama (yakınlık ilkesi)
bir grup nesne içinde benzer/farklı olanları ayırt etme (benzerlik ilkesi)
eksik bırakılan bir çizgiyi/resmi tamamlama (bütünleme/tamamlama ilkesi)

Görme duyusu ve hazır bulunuşluk

- Ses kartları
- Yazı/çizim araçları(kalem, boya, kağıt, kum, traş köpüğü vb)
- Yap-boz
- Görsel hafıza oyunları
- Gölge-nesne eşleştirme
- Resimli çocuk kitapları
- Duygular/yüz ifadeleri ile ilgili kartlar
- Nokta tamamlama
- Farklılık/benzerlikleri, saklı nesnelere bulmaya yönelik kartlar
- Sınıf içi/dışında saklı nesnelere bulma

İşitme duyusu ve algı

- **İşitsel algı;** çocuğun işitme duyusu aracılığıyla sesleri, konuşmaları alması, anlaması ve iletişimde davranış yoluyla/sözel ifade kullanarak yorumlayabilmesidir.
- **İşitsel işleme;** işitsel sinyallerin etkili ve yeterli bir şekilde merkezi sinir sistemi tarafından alınması ve bu işitsel bilginin algısal olarak işlenmesi sürecidir.
 - fark etme; sesleri tanıma
 - ses bilgisel farkındalık; sesin fonolojik özelliklerini, benzerlik/farklılıklarını fark etme
 - ayirt etme; sesteki değişimlerin farkına varma, karışık sesleri ayırıştırma
 - yerini belirtme; sesin neye ait olduğunu, nereden geldiğini belirleme
 - dikkat; işitsel uyaranlara odaklanma, sözel yönergeleri takip etme
 - bellek; sözel bilgiyi dinleme, işleme, depolama, geri çağırma
 - işitsel ardışıklık; işitilenleri kendi sırasında hatırlayabilme

-

İşitme duyusu ve hazır bulunuşluk

► Çevresel sesleri tanıma ve ayırt etme

- gözlerini kapatarak duyduğu sesleri ayırt etme
- bir müzik eserinde enstrümanları ve özelliklerini ifade etme

► Ses bilgisel farkındalık

- aynı sesle başlayan/biten kelimeleri bulma
- kelimeleri ilgili görsellerle eşleştirme

► Sıralı olarak söylenen bir dizi kelime arasından aynı olanları fark etme

► Ses değişimlerini fark etme

- dinlediği müzik eserinde değişen enstrüman seslerini ayırt etme
- ardışık sözel yönergelerdeki ardışık görevleri yerine getirme

► Sesin yerini bulma

- seslerin hangi ortama ait olabileceğini tahmin etme

► İşitsel algı, bellek, ardışıklık

- hikaye dinlerken bir hedef kelime seçme ve seçilen kelimeyi hikaye sırasında duyduğunda örn; alkışlayarak işaretleme

Denge algısı

- İp merdivende yürüme
- Değişik özelliklerdeki salıncaklarda dengede kalma
- Sek sek
- Denge tahtası
- Farklı özellikteki nesnelere oluşan yürüme parkurları (taş, yastık, kum vb)
- Hayvan yürüyüşleri
- Bisiklet, scooter

Kimyasal duyular ve algı

Maddelerin kimyasal yapılarıyla bağlantılı olarak, özel reseptörleri uyarmakla meydana getirdikleri **tat** ve **koku alma** duyuları

- Koklama şişeleri
- Koku keseleri
- Mutfak etkinlikleri
- Çiçeklerden parfüm/krem yapma
- Sabun ve mum yapımı
- Farklı kokuları (baharat, meyve kabukları, lavanta) içeren oyun hamuru yapma
- Koku ve tat tahmin etme
- Tatlara göre gruplama
- Kokulara göre gruplama

Dokunma duyusu ve algı

- Farklı poşetlere koyulan materyalleri görmeden, sadece dokunarak özelliklerini anlatmak (sıvı sabun, bakliyat, taş, pamuk vb)
- Nesnelere dokunarak tanımaya çalışmak
- Kutu içindeki nesneyi dokunarak tanımaya çalışıp, resmini çizmek
- Davulla ritim tutarken dokunarak titreşimi hissetmek
- Nesnelere itip çekerek ağırlıklarını hissetmek
- Isı deneyleri
- Farklı ısıdaki sıvıları karıştırmak
- Farklı ısıya uygun giyinmek
- İçine farklı nesnelere (irmik, pirinç, nohut) karıştırılmış oyun hamuruyla oynamak
- Zımpara kağıdı, kumaş yüzeylerde dokunarak çizgiyi takip etmek

Kaynaklar

- Küçükođlu, E.&Tunçeli, H.İ. 2019. İlkokula hazır bulunuşlukta algı eğitimi. *içinde Adım Adım Okula Başlamak. Okula Uyum ve Erken Okur-Yazarlık Eğitimi* (Ed.: Ö. Polat). s.165-207. Anı Yayıncılık; Ankara.